

Din digitale gæstelærer: Lone Vitus

Lærervejledning til forløbet 'Tag vare på naturen med bæredygtigt landbrug og fødevareproduktion'

Forløbet handler om bæredygtigt landbrug og fødevareproduktion

Målrettet elever på grundforløb 1 (GF1), grundforløb 2 (GF2) og nogle af hovedforløbene inden for hovedområdet 'Fødevarer, jordbrug og oplevelser'

Online eller fysisk fremmøde

Forløb på 3-5 timer

I dette gæstelærerforløb rettes spotlyset mod landbrug, planteavl og fødevareproduktion i et bæredygtigt perspektiv. Landmand Lone Vitus er gæstelærer, og hun forklarer, hvordan hun driver sit landbrug ud fra en helhedstænkning, hvor hun dyrker og forædler sine råvarer med respekt for og i samspil med naturen.

Gæstelærerforløbet med Lone Vitus har fokus på sammenhænge og helheder i det bæredygtige landbrug. Hun taler om strategier for det gode liv for både mennesker, natur og dyr i relation til landbrug og fødevareproduktion. Gæstelæreren kommer med perspektiver og bud på, hvilke bæredygtighedsprincipper der skal tænkes ind i fremtidens fødevareproduktion, planteavl og landbrug.

Lone Vitus er vinproducent og økologisk landmand. Hun driver landbrug på en firelænget gård med blandt andet 20.000 hektar køkkenhave, 2.500 frugttræer, dyrehold og vinmark. Hun er uddannet mejeriingeniør og agrarøkonom. Efter en tid som ejer af et konventionelt svinelandbrug valgte Lone Vitus at omlægge til et bæredygtigt landbrug med

fokus på det bedst mulige liv for natur, dyr og mennesker. Hun brænder for at formidle glæden ved naturen, friske råvarer og livet på landet.

Forløbets formål

Gæstelærerforløbet taler ind i det overordnede formål med erhvervsuddannelsernes overordnede formålsparagraf stk. 5: Uddannelsen skal bidrage til elevens forståelse af et godt arbejdsmiljø og udvikle miljøbevidsthed.

Desuden lægger forløbet op til, at eleverne kan arbejde med centrale videns-, færdigheds- og kompetenceområder i hovedområdet uddannelser. Det kan være i forhold til dyrkningsprincipper, produktionsformer, dyrevelfærd og et godt arbejdsmiljø. Lige-

ledes skal eleverne med afsæt i deres uddannelse bidrage til at fremme miljøet på en ansvarlig måde både i forhold til natur, dyr og mennesker og udvikle faglige løsninger i respekt for miljøet.

Derudover er det muligt at koble forløbet til de grundfag, hvor bæredygtighed også indgår som et fagligt mål, eksempelvis i dansk og samfundsfag.

Samlet kan forløbet understøtte, at eleverne kan reflektere over, hvordan deres fag og faglige virke kan udfordre og bidrage ind i en økologisk, miljøvenlig, bæredygtig og naturvenlig fremtid.

Forløbet tager udgangspunkt i begrebet bæredygtighed, som defineres ud fra tre dimensioner, en miljømæssig, en social og en økonomisk. Disse tre dimensioner ligger ligeledes til grund for FN's 17 verdensmål. Dette forløb relaterer sig særligt til mål 12, 13 og 15.

Forløbet baserer sig på følgende definition af de tre dimensioner:

- Den sociale dimension handler om sundhed og tryghed i et velfungerende solidarisk og demokratisk samfund - også for kommende generationer.
- Den miljømæssige dimension handler om anvendelse af energi og andre ressourcer, udledninger til luft, vand og jord, samt affaldshåndtering uden at bringe kommende generationers brug af naturressourcer i fare.
- Den økonomiske dimension handler om fordeling af kapital og andre økonomiske værdier uden at bringe kommende generationers samfundsøkonomi i fare.

Formålet med forløbet er desuden at løfte elevernes læring, motivere dem og styrke deres trivsel med undervisning af en gæstelærer, der er en faglig kapacitet på sit felt.

Find alle de digitale gæstelærerforløb på www.emu.dk.

Forløbets opbygning

Gæstelærerforløbet er bygget op omkring fem videoer med Lone Vitus med tilhørende undervisningsaktiviteter. Forløbets faser er fælles for både GF1, GF2 og hovedforløb. Fælles for aktiviteterne er, at eleverne starter med at se en video i fællesskab, hvorefter der vil være oplæg til drøftelser og øvelser i både grupper og plenum.

Det er vigtigt, at læreren tilpasser forløbets aktiviteter til elevernes specifikke uddannelse og faglige niveau.

Video 1: Tag vare på naturen med bæredygtigt landbrug og fødevareproduktion

I denne video fortæller Lone Vitus om sin vej ind i det konventionelle svinelandbrug. Hun fortæller, at hun gennem sine erfaringer med dyrene blev opmærksom på, at hun ikke kunne dække deres behov i den type staldsystemer, der kendetegner produktionsformen i det konventionelle landbrug.

Derfor valgte hun at omlægge sit landbrug til økologi og produktion af specielle produkter med fokus på at forarbejde de råvarer, som hun producerer.

Inden eleverne ser den første video, kan læreren sætte eleverne i gang med en brainstorm med afsæt i spørgsmålet: Hvordan forstår I bæredygtighed i relation til jeres uddannelse? Her kan læreren introducere eleverne til de tre dimensioner af bæredygtighed, som er beskrevet ovenfor. Eleverne arbejder i grupper og noterer minimum tre svar - et for hver af de tre dimensioner.

Efter visning af videoen kan læreren sætte eleverne i gang med en individuel refleksion over følgende spørgsmål:

- Hvad tænker du om det, Lone Vitus siger?
- Hvordan stemmer det overens med din forståelse af bæredygtighed i relation til din uddannelse?

- Hvilke dilemmaer ser du i Lone Vitus' måde at drive landbrug på i forhold til verdens behov for fødevarerforsyning?
- Hvordan vil du gerne arbejde med bæredygtighed som faglært?

Eleverne noterer minimum to pointer, som de gerne vil bringe videre ind i deres uddannelse og arbejdsliv. Herefter går de sammen to og to og diskuterer deres forskellige pointer. Aktiviteten afsluttes med en fælles drøftelse i klassen, hvor der tages afsæt i ovenstående tre spørgsmål og elevernes svar på disse.

Her kan kobles til faglige begreber og mål, som er relevante for den specifikke uddannelse og elevernes niveau ifølge forløbets formål.

Video 2: Sammenhæng i det bæredygtige landbrug

I denne video fortæller Lone Vitus om de sammenhænge mellem mennesker, dyr, planter og jord, som hun tilstræber at skabe i sit landbrug. Denne helhedstænkning udspringer af Lone Vitus' optagethed af at drive landbrug på en mere miljømæssig holdbar måde. Hun fortæller om, hvordan hun forstår og arbejder med at inddrage både gårdens husdyr og naturens vilde dyr som aktører i økologiske og bæredygtige produktionsformer. Eksempelvis i forhold til den måde, hun arbejder med skadedyrsbekæmpelse på.

Efter eleverne har set videoen, kan læreren lægge op til gruppearbejde, hvor eleverne undersøger, hvorvidt der er forskel på konventionelle og miljømæssigt mere bæredygtige metoder, principper og former i forhold til dyrkning, produktion, dyrehold, anlæg og naturpleje, og om de står i modsætning til hinanden. Her kan læreren med fordel fastlægge det faglige fokus, som er relevant i forhold til elevernes uddannelse og niveau. Her kan eleverne eksempelvis fokusere på svineproduktion, planteproduktion eller anlægsarbejde.

Gruppearbejdet afsluttes med, at eleverne udvælger de tre mest centrale forskelle

på konventionelle og miljømæssigt mere bæredygtige metoder, principper og former, og om de står i modsætning til hinanden. Herefter præsenterer grupperne for hinanden, og fasen afsluttes i form af en fælles drøftelse af, hvilken betydning disse forskelle har for mennesker, dyr, planter og jord.

Video 3: Landbrugets tilpasningsevne og bæredygtig produktion

I denne video fortæller Lone Vitus om vigtigheden af at kunne tilpasse sig, hvis man gerne vil drive et bæredygtigt landbrug. Man skal være klar til at reagere og handle i forhold til markeds- og miljømæssige forandringer. Derfor er det centralt at sprede sin produktion over flere områder for at minimere risici og frigøre sig fra styrende markedsmekanismer og økonomiske bindinger. Lone Vitus peger også på, at det er vigtigt at søge ny viden og forfølge sine faglige interesser og erfaringer.

Lone Vitus afslutter videoen med følgende bud på aktiviteter, som eleverne kan arbejde med i grupper:

- Vælg en eksisterende produktionsform i den danske fødevarerproduktion (for eksempel kyllingeproduktion, opdræt af fisk, mælkeproduktion, svineproduktion, planteavl m.m.).
- Undersøg, hvilke potentielle udfordringer der er forbundet med denne produktionsform set fra et bæredygtighedsperspektiv:
  - Hvilke ressourcer udefra forbruges i denne produktionsform?
  - Hvad kommer der ud af dette forbrug?
  - Er denne ressourcetilførsel nødvendig, eller kan det gøres på en bedre måde set i et bæredygtighedsperspektiv?

I forlængelse af dette gruppearbejde kan læreren facilitere en diskussion på baggrund af følgende spørgsmål:

- Er Lone Vitus' ideer om bæredygtige produktionsformer og landbrug realistiske og skalérbare i forhold til at dække verdens behov for fødevarerproduktion?
- Er økologisk landbrug og økologiske dyrkningsformer mere bæredygtige end de konventionelle (for eksempel i forhold til lavere udbytte, højere fødevarerpriser, miljøpåvirkninger m.m.)?
- Hvilke ideer og elementer kan (nemt) inkluderes i omstillingsprocessen inden for landbrug og fødevarer?

Video 4: Forædling som god forretning

I denne video taler Lone Vitus om den økonomiske gevinst ved selv at forarbejde gårdens produkter fremfor at sælge dem til eksempelvis grossister eller supermarkeds kæder.

Efter denne korte video skal eleverne selv forarbejde en given råvare. Læreren kan her udvælge, hvilke råvarer der er relevante i forhold til elevernes uddannelse, faglige niveau og/eller forarbejdningsmuligheder. Med dette udgangspunkt kan læreren facilitere følgende:

- Først undersøger eleverne, hvilke forarbejdningsmuligheder råvaren rummer.
- Dernæst udvælger eleverne, hvilken forarbejdningsproces de vil afprøve, og gennemfører forarbejdningsprocessen.
- Som afrunding undersøger eleverne, hvilke afsætningsmuligheder deres forarbejdede produkt har, samt hvilken pris de kan sælge det til.

Undervejs dokumenterer eleverne deres undersøgelse, valg og forarbejdningsproces ved at filme og beskrive deres arbejde. Disse film kan indgå som en del af elevernes faglige dokumentation i forbindelse med deres uddannelse. Filmene kan ligeledes indgå som en del af forløbets evaluering.

Video 5: Gode råd til bæredygtigt landbrug

I denne video videregiver Lone Vitus gode råd til arbejdet med bæredygtigt landbrug. Hun fortæller, at det vigtigste for mennesker er fortsat at have et livsgrundlag. Et grundlag, som vi selv kan være med til at skabe.

Eleverne skal her overveje, hvad der er vigtigst for dem i deres fag og branche i forhold til bæredygtighedsperspektivet. Altså hvilke roller og muligheder de som faglærte har for at være med til at skabe det fremtidige livsgrundlag, som Lone Vitus taler om.

Hvis der er mulighed for det, kan elevernes overvejelser eventuelt udfoldes ved at relatere dem til en undersøgelse fra 2021, der med afsæt i FN's 17 verdensmål handler om de krav og ønsker, som elever på erhvervsuddannelser og -gymnasier har til deres fremtidige arbejdsplads. Undersøgelsen kan findes på Danske Erhvervsskoler og -Gymnasiers hjemmeside.

I undersøgelsen har eleverne prioriteret de bæredygtighedsindikatorer, som de finder vigtigst (side 7 i rapporten). Med afsæt i rapporten og disse indikatorer kan eleverne:

- Individuelt overveje, hvilke bæredygtighedsindikatorer der er vigtigst for dem på en kommende arbejdsplads.
- Gruppevis drøfte og beslutte, hvilke 10 indikatorer, de sammen kan blive enige om, er de vigtigste på en kommende arbejdsplads.
- Sammenholde deres 10 indikatorer med de 10 første indikatorer i ovennævnte undersøgelse og reflektere over, om deres faglighed har betydning for deres valg af indikatorer.

Til sidst kan læreren afrunde med en fælles drøftelse om vigtigheden af bæredygtighed på arbejdspladsen. Læreren kan eventuelt også koble det til en dialog om faglig stolthed i sit arbejde.

Evaluering

Undervejs i forløbet kan læreren sammen med eleverne drøfte erfaringerne fra arbejdet med de forskellige elementer knyttet til bæredygtighed. Særligt med fokus på, hvorvidt eleverne har fået nye forståelser af, hvordan arbejdet med deres fag og branche på forskellig vis berører de tre dimensioner af bæredygtighed. Altså en løbende refleksion over og udfoldelse af elevernes forståelse af bæredygtighed.

I den afsluttende evaluering kan læreren anvende følgende evalueringsmetode, hvor eleverne individuelt forholder sig til deres egen viden, følelser, holdninger og handlinger i forhold til bæredygtighed. Eleverne kan:

- Skrive to punkter med ny viden, de har fået fra forløbet (viden).
- Skrive to punkter, der provokerede eller overraskede dem i forløbet (følelser).
- Pege på minimum to interessante holdninger, der gives udtryk for i forløbet. Det kan både være fra Lone Vitus og de andre i klassen (holdninger).
- Pege på minimum to konkrete handlinger, som de er blevet opmærksomme på, at de allerede gør eller kan gøre fremadrettet i deres arbejde som faglærte (om de allerede gør noget, afhænger af hvorvidt der er tale om elever på GF1, GF2 eller hovedforløb).

Eleverne kan herefter gå sammen i makkerpar, hvor de deler evalueringspunkterne med hinanden og ligeledes giver hinanden feedback på punkterne. Som afrunding af evalueringen vendes disse punkter i plenum i hele klassen.

Hvis eleverne har gennemført forædlingen af råvarer i fase 4, kan deres dokumentationsfilm også indgå i evalueringen med et særligt fokus på, hvordan deres produkter og den produktionsform, der vil være omkring dem, spiller ind i bæredygtighedens tre dimensioner.

Tilrettelæggelse

Hele forløbet kan gennemføres som fjernundervisninger eller ved fysisk fremmøde. Det kan anvendes på både GF1, GF2 og hovedforløb. Dog skal læreren være opmærksom på at tilpasse forløbet, alt efter hvor eleverne er i deres uddannelsesforløb, samt hvilke faglige tematikker der ellers arbejdes med.

For elever på GF2 og hovedforløb kan faserne gennemføres i forlængelse af hinanden, og forløbet vil dermed have en varighed på cirka fem timer. Dog er der mulighed for at både at fravælge den indledende brainstorm i fase 1, at fravælge den praktiske produktion i fase 4, ligesom varigheden af fase 5 kan varieres.

For en bred anvendelse til elever på grundforløb er særligt fase 1, 3 og 4 velegnede. Her vil forløbet have en varighed af 2-3 timer, alt efter om eleverne skal producere et produkt i fase 4.

Hvis læreren ønsker at bruge forløbet som en del af en større helhed, kan det overvejes, om eleverne skal kigge dybere ind i FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling eller cirkulær økonomi. Eksempelvis i forbindelse med fase 3 og 5.

Hvis undervisningen er online...

Hvis undervisningen foregår som fjernundervisning, kan der anvendes virtuelle breakout rooms til gruppearbejdet, samt Padlet, Google Docs eller lignende program på skolens LMS til at fastholde elevernes noter gennem forløbet.

Hvis forløbet gennemføres som fjernundervisning, kan opgaven med at producere videoer gennemføres ved, at eleverne i stedet for den konkrete produktion beskriver eller fortæller, hvilken råvare de vil anvende, samt hvilken produktionsform de vil benytte sig af.

Publikationen er udarbejdet juli 2021 af Rambøll Management Consulting, Københavns Professionshøjskole, VIA University College, Syddansk Universitet og Operate for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Grafisk tilrettelæggelse: Operate

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**

RAMBOLL

SDU

OPERATE